

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZAKIRODALMI MŰ FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-31/2015

I. Előzmények

A megbízó nyomozó hatóság nyomozást folytat a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: „Régi Btk.”) 329/A. § (1) bekezdésébe ütköző, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése vétség elkövetésének gyanúja miatt W. A. és R. M. ellen. Ezért a hatóság 2015. szeptember 7-én igazságügyi szakértőként rendelte ki a Szerzői Jogi Szakértő Testületet.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Az eljáró tanács szakvéleményét a megkereséshez csatolt bizonyítékok alapján hozta meg. A csatolt bizonyítékok:

- Sz. I.: könyv1, Budapest, 2008, puha kötésű könyv, 78 oldal,
- Sz. I.: könyv2, Budapest, 2008, puha kötésű könyv, 189 oldal,
- valamint egy színes grafika, 1 A4-es oldal.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a nyomozó hatóság rendelkezésre bocsátotta az SZJSZT-22/2012-3. sz. szakvéleményt is, amely alapján az eljáró tagok a korábbi szakvéleményekben szereplő megállapításokat is figyelembe véve jártak el a jelen ügy elbírálásakor.

Előzményként megemlíthető, hogy az ügyet megelőzően három szakvélemény született Sz. I. jegyzeteinek szerzősége, valamint ezen jegyzetek felhasználásának egyes kérdéseiben: az SZJSZT-22/2012 (a továbbiakban: „1. szakvélemény”), az SZJSZT-22/2012-2 [a továbbiakban: „2. szakvélemény”], valamint az SZJSZT-22/2012-3 (a továbbiakban: „3. szakvélemény”). Ezért a vizsgálati anyagok között nem található szakvéleményeket – a nyomozó hatóság munkájának segítése céljából – az eljáró tanács csatolja a jelen szakvélemény mellékleteként. Az eljáró tanács tájékoztatásul jelzi, hogy a jelenlegi és a korábbi ügyekben eljáró tanács összetétele – a szavazó tag személyétől eltekintve – azonos.

Az eljáró tanács előzetesen megjegyzi, hogy az említett korábbi szakvélemények tárgyát képezte egy, a felperesként fellépő Sz. I. – Á. L. alperessel szemben folytatott perben bizonyítékként beterjesztett – által saját szerzői műveként hivatkozott jegyzetgyűjtemény. Sz. I. nyilatkozatában rámutatott, hogy a jegyzetgyűjtemény összeállításánál más művek felhasználására támaszkodott. Eszerint a felperes oktatási tananyagát külföldi jogirodalmak fordí-

tásából (I. K rendszert), külföldi jogirodalomból (I. N rendszert), továbbképző tanfolyamon kapott jegyzetből (I. B rendszert), valamint egyéb szakirodalmi művekből állította össze. A felperes által jelzett különböző felhasználások (így fordítás, a fordított szöveg felhasználása, az idézés, az átvétel) azonban a jegyzetgyűjteményben nem voltak nyomon követhetőek, így az eljáró tanács a szövegrészek pontos és egzakt beazonosítása hiányában nem tudta megállapítani a korábbi szakvélemények tárgyát képező jegyzetgyűjtemény esetében Sz. I. felperes szerzőségét.

II. Jogsabályi háttér

1. Szerzői jogi védelem

Az eljáró tanács 1. sz. szakvéleményében részletesen kifejtette a szakirodalmi művek egyéni, eredeti jellegének feltételeit, vizsgálati szempontjait, valamint az ilyen művek felhasználásának feltételeit. Ezért az alábbiakban erre vonatkozóan csak áttekintést nyújtunk. Az Sztj. 1. § (1) bekezdése szerint szerzői jogi védelem illeti az „irodalmi”, „tudományos” és „művészeti” alkotásokat, így a szakirodalmi műveket is, amennyiben azok *egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek* [Sztj. 1. § (2) bek. a) pontja és az 1. § (3) bek.].

Az Sztj. 1. § (6) bekezdése szerint „*Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.*” Mindezek tehát szerzői jogi értelemben bárki által engedély és díjfizetés nélkül felhasználhatók, azaz közkincsbe tartoznak, felhasználásukra szerzői jogi értelemben nem szerezhető kizárólagos engedélyezési jog. Figyelmet érdemel, hogy a szerzői jog szempontjából a *tudományos tartalom és annak leírása, ábrázolása, megjelenítése elválik egymástól.* Az elkülönülésnek az a lényege, hogy míg a tudományos tények, felfedezések önmagukban nem állnak szerzői jogi védelem alatt, addig ezek egyéni, eredeti kifejtése, megjelenítése szerzői jog tárgyát képező mű lehet. Míg tehát a tudományos tételek, a használt szakkifejezések – szerzői jogi értelemben – önmagukban nem monopolizálhatók, addig a mindezeket magában foglaló, egyéni, eredeti módon megjelenített tudományos alkotás (szakirodalmi műként) szerzői jogi védelem alatt áll. A szakirodalmi mű egyéni-eredeti jellege megtestesülhet számos módon, így többek között sajátos megfogalmazásban, egyéni grafikai ábrázolásban vagy akár sajátos szerkesztői tevékenység eredményeképp létrejött gyűjteményes műben. *Mindebből következik, hogy a tudományos tények puszta megállapításai – így esetünkben a fülakupunktúrás pontok, illetve az azokhoz kapcsolódó terápia és gyógyhatások leírása – azok újszerűsége ellenére sem monopolizálhatók szerzői jogi értelemben, hanem közkincsbe tartoznak, tehát mindenki számára szabadon hozzáférhetők és terjeszthetők.* Ezzel szemben az ilyen tudományos tartalom egyéni, eredeti jellegű kifejtése, megfogalmazása (pl. szakirodalmi mű), ábrázolása (pl. grafikai mű) szerzői jogi védelem alatt áll, tehát mindezek felhasználása a szerző engedélyéhez kötött. Az engedély nélkül történő felhasználás tehát csak abban az esetben

sérti a szerzői jogot, ha túlmegy a szakirodalmi műben megjelenő tudományos tényeken, és azok konkrét, egyéni-eredeti kifejezésmódjára, megfogalmazására, sajátos szemléltetésére is kiterjed, azaz nemcsak a tudományos tényeket, hanem az azokat magában hordozó szellemi alkotást, a művet is érinti.

Oktatási célú szakirodalmi anyag esetében természetes, hogy az már létező művekre, az azokban tett megállapításokra épül. Ahhoz azonban, hogy az így elkészült oktatási célú anyagra kiterjedjen a szerzői jogi oltalom, annak tükröznie kell a *szerző személyiségéből eredő egyéni, eredeti jelleget. Emellett csak abban az esetben jogszerű már létező művek szövegszerű felhasználása, ha az engedéllyel vagy a szabad felhasználás szerzői jogi szabályait betartva történik.*

Az egyéni, eredeti jellegnek egy szakirodalmi műben a felhasznált műrészleteken kívül saját gondolatszövedékein keresztül kell megjelennie. Nem minősül ugyanis szerzői műnek az idézetek, átvételek egymás mellé válogatása, mivel saját alkotói munka hozzáadása nélkül nincs önálló mű.¹

Ehhez kapcsolódik az a fontos – a fentiekkel összhangban álló – megállapítás is, hogy az egyéni, eredeti jelleg akkor áll fenn, ha a szakirodalmi mű *saját szellemi alkotás eredményeként jött létre, és nem egy más mű szolgai másolataként.*

A fentiekre tekintettel az egyéni, eredeti jelleg megállapításához tehát az eljáró tanácsnak meg kell tudni állapítani, hogy mely szövegrészletek kerültek átvételre harmadik személyek műveiből, és melyek a szerző saját gondolatai. Abban az esetben, ha a szerző nem teljesítette – az Szt. szabályai szerint megkövetelt – szabad felhasználás feltételeit, *nem állapítható meg, hogy a szakirodalmi mű mely részei, milyen formában alapulnak más műveken, így ez esetben az eljáró tanács nem tud megalapozott választ adni a szerzősége vonatkozásán.* Felmerül továbbá, hogy abban az esetben, ha egy mű idézési/átvételi szabályoknak megfelelő terjedelmű műrészletet tartalmaz, és *e műrészlet – a mű szerzőjének szabálytalan eljárása miatt – nem beazonosítható, szabad felhasználás nem állhat fenn.* Ez utóbbi hiányában ugyanis a szerzőnek engedélyt kell kérnie a felhasználásért. Ilyen esetben a felhasználó – az engedély nélkül felhasznált műrészletek tekintetében – a szerzők többszörözéshez [Szt. 18. § (1)], terjesztéshez [Szt. 23. § (1)], valamint névfeltüntetéshez fűződő jogait [Szt. 12. § (1)] sérti, ami végső soron a szerzői jogi bitorlás [A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 384. § (1) a)] tényállását valósítja meg annak előírt feltételeinek fennállása esetén.²

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, p. 248.

² Gyertyánfy: i. m. (1), p. 133.

2. Szerzőség és szerzői jogosultság

Az Sztj. 4. § (1) bekezdése értelmében a „szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).” Szakirodalmi művek esetében az a természetes személy minősül szerzőnek, aki a szakirodalmi mű megalkotásában egyéni, eredeti módon járt el, és mindez a jogszerűen felhasznált irodalmi műrészletek mellett kimutatható. Az alkotón kívül szerzői jogosultnak minősülhet az a személy, aki rendelkezik a műre vonatkozó szerzői, azon belül is vagyoni jogaival. Ilyen személy lehet akár a *könyvkiadó* is. (A kiadóra vonatkozó szerzői jogi szabályokat az Sztj. 56–57. §-a tartalmazza.)

A 2. szakvélemény (l. 1.3. pontot) részletesen kitért a „szerzőségi vélelem rendszerének” ismertetésére, ezért itt csak röviden érdemes utalni arra, hogy a művön történő névfeltüntetés kizárólag megdönthető szerzőségi vélelmet jelent. Tehát abban az esetben, ha felmerül a szerzőséggel kapcsolatos kétség, a névfeltüntetés önmagában nem szolgál bizonyítékként a szerzőség alátámasztására.

III. A megkereső kérdéseire adott válaszok

1. A feljelentésben szereplő Sz. I.: könyv2, Sz. I.: könyv1 és Sz. I.-grafika szerzői jogi védelemben részesül-e?

Az eljáró tanács mindenekelőtt megállapítja, hogy a könyv1 nem tekinthető szerzői műnek az alábbi indokokra tekintettel. A fejezetek kizárólag a fülakupunktúra tudományos tételein alapuló pontokat, azok elnevezését, az egyes pontokhoz fűzött rövid, egy-egy szóból álló indikációkat, valamint az egyes terápiás javaslatokat tartalmazzák egyéni, eredeti jelleget mutató alkotói tevékenység nélkül. Mindezen tartalmi elemek megjelenítése nem megy túl a szigorúan vett tudományos megállapítások egyszerű visszaadásán (felsorolás). Ezért a könyv tudományos tartalmának megjelenítésében nem fedezhető fel a szerzői jogi védelem fennállásához szükséges egyéni, eredeti megnyilvánulás.

A könyv2 szakirodalmi mű esetében kimutatható ugyan a tudományos tételek egyéni, eredeti formába öntése, azonban az eljáró tanács alapos vizsgálat után sem tudta megállapítani Sz. I. szerzőségét. Ahogy a könyv utal rá: „Írta és szerkesztette: Sz. I.,” amiből következik, hogy a szerző feltételezhető, de nem azonosítható saját gondolatszövedékek leírása mellett más művek részleteit is felhasználta. (Ez utóbbira utal a „szerkesztette” kifejezés, valamint az irodalomjegyzék.) E művek között szerepelnek azok a szakirodalmi művek is, amelyeket az eljáró tanács a korábbi szakvélemények megírásánál megvizsgált, így pl. S. P. jegyzete, amelyek esetében ugyancsak nem volt megállapítható Sz. I. jogszerű felhasználása (l. 1. és 2. szakvéleményt).

Az eljáró tanács – ahogy azt korábbi szakvéleményeiben is jelezte – beazonosítás hiányában nem tudja megállapítani, hogy a mű egyes részei mennyiben a szerző, és mennyiben az

irodalomforrásban feltüntetett szerzők művei. Sz. I. – egyetlen utalást (l. 81. o.) kivéve – nem jelezte ugyanis, hogy az egyes – irodalomjegyzékben jelzett – szakirodalmi műrészletek a könyv mely részében, milyen formában, milyen terjedelemben kerültek felhasználásra. (Ami egyébiránt a jogszerű felhasználás feltétele is lenne, l. az Sztj. 34. §-ában foglalt idézés szabályait.) A könyv2 szakirodalmi mű esetében *akkor lenne vizsgálható Sz. I. szerzősége*, ha beazonosíthatóvá válna, hogy az irodalomjegyzékben szereplő művek milyen terjedelemben, formában jelentek meg, és ehhez képest Sz. I. *egyéni, eredeti gondolatszövedékei mennyiben vannak jelen a jelzett könyv szövegében.*

Ezért kijelenthető a könyv2 szakirodalmi mű tekintetében, hogy mindamellett, hogy a mű nem elégti ki a tudományos szakirodalmi művek kívánalmait (szövegátvételek forrása-inak jelzése), nem bizonyított Sz. I. szerzősége sem.

Az eljáró tanács a *grafikát szerzői jogi oltalom alatt álló grafikai műnek* tekinti az alábbiakra tekintettel. Az eljárás során megállapítást nyert, hogy az alkotás tere a következők mentén körvonalazható. Feltételezhetően az ábrán található akupunktúrás pontok elhelyezése tudományos megfigyelés következménye, ezért e pontok fülábrán történő elhelyezése tekintetében – az alkotás terének hiánya miatt – az egyéni, eredeti jelleg fennállása kizárható. A fül ábrázolásában és az egyes akupunktúrás pontokhoz kapcsolódó testrészeket megjelenítő ikonszerű ábrák leképezésében azonban az elvben rendelkezésre álló alkotási térben a szerző (azaz a grafikus) kreatív, alkotóművészi módon járt el. Ezért a fényképszerűen (bőrtextúra, árnyékolás) megjelenített fülképábrán megjelenített színes, körvonalazott ikonszerű testrészek ábrái alapján a grafika szerzői műnek minősül. A mű vonatkozásában tehát összefoglalóan megjegyezhető, hogy amíg a fülakupunktúra pontjai, azok számozása, elhelyezése egyáltalán nem élvez védelmet, az ikonszerű testrészábrák – művészi ábrázolásuk miatt – szerzői jogi védelmet élveznek.

A korábbiak figyelembevételével megállapítható, hogy a *könyv2 és könyv1 esetében nem állapítható meg Sz. I. szerzősége*, az előbbi esetben az irodalmi források beazonosíthatatlansága, míg az utóbbi esetben az egyéni, eredeti jelleg hiánya miatt. Ezért a további kérdések elsősorban a *grafika szerzői jogaira*, valamint annak megsértésre vonatkoztathatók.

2. A szerzői jogoknak kik, illetve mely szervek a jogosultjai?

Az eljáró tanács megállapítja, hogy az 1. kérdésben jelzett könyvek esetében Sz. I. *szerzősége nem állapítható meg, mivel a könyv1 tekintetében nincs szerzői műről szó, a könyv2* szakirodalmi műnél Sz. I. szerzősége a szövegrészletek forrásának ismeretlensége miatt nem bizonyított. Ezért a kiadó szerzői jogosultsága sem bizonyított. A *grafika szerzőjének* a művön feltüntetett név alapján – egyéb bizonyítékok és a szerzőségi vélelem megdöntéséig – Sz. I. tekinthető. Hogy a grafikára vonatkozóan a szerzőtől szerzett-e felhasználási jogot, így a szerzői jog (egyes elemeinek) jogosultjának tekinthető-e más személy vagy szervezet, arra a benyújtott vizsgálati anyagokban nincs adat.

3. Az esetleges szerzői jogi jogsértések mely cselekményben nyilvánulnak meg?

A szerzői jogi jogsértések eseteit alapvetően a következőképpen határozza meg az Szjt.: „Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.” [Szjt. 16. § (6)]. Az Szjt. „szerzőijog-sértés” fogalmára, annak feltételeire utal a Btk. 385. § (1) bek. mint kerettényállás („Aki másnak vagy másoknak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát vagy jogait vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”)

Mindemellett az Szjt. 16. §-a a „különösen” szóval arra utal, hogy a rendelkezésben említett példákon túl szerzői jogi jogsértés állhat fenn egyéb – nem nevesített – esetekben is, így például amikor a felhasználó a művet saját neve alatt használja fel. Ezt a Btk. a szerzői jogi bitorlás tényállásában szabályozza [Btk. 384. § (1) a)].

Ahogy azt a szakvélemény II.1. pontjában részletesen bemutattuk, a(z) (engedély nélküli) műfelhasználás csak abban az esetben állapítható meg, ha az a szakirodalmi műben található tudományos tényeken túl azok egyéni, eredeti alkotást eredményező kifejtésére is irányul. Ebből következik, hogy a tudományos tények, elvek, eljárások – amelyek nem tartoznak az Szjt. hatálya alá – előadása, terjesztése, bemutatása stb. nem valósítanak meg felhasználást. Így a fülakupunktúrás pontok bemutatása, megosztása, arról való előadás tartása nem minősül felhasználásnak. Az említett tevékenységek akkor valósítanak meg felhasználást, ha azok a mű egyéni, eredeti jellegét érintik, tehát ha mindezek a tudományos tételt, elveket, eljárásokat bemutató egyéni, eredeti leírásra, ábrázolásra, azaz a tényeken túl a szakirodalmi műre is irányulnak, ez esetben engedélyhez kötött felhasználásról van szó.

Releváns lehet annak a megemlítése, hogy az Szjt. lehetővé teszi bizonyos esetekben az engedély és jogdíjfizetés nélküli felhasználást az iskolai oktatás keretében. (Ilyen felhasználás például idézés terjedelmét meghaladó műrészlet átvétele, átdolgozás [Szjt. 34. § (2) és (4) bek.]). Megjegyezhető ugyanakkor, hogy az Szjt. „iskolai oktatás” fogalma nem fedi le valamennyi típusú oktatási formát. „... az iskolai oktatás célját szolgálja a felhasználás, ha az az óvodai nevelésben, az általános iskolai, középiskolai, szakmunkásképző iskolai, szakiskolai oktatásban, az alapfokú művészetoktatásban vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőfokú oktatásban a tantervnek, illetve a képzési követelményeknek megfelelően valósul meg.” [Szjt. 33. § (4)] Ennek tükrében azok a felhasználások, amelyekre az ezen kívül eső tanfolyamok keretében kerül sor, nem esnek a szabad felhasználás körébe, ezért a szerző engedélyéhez és díjfizetéséhez kötöttek. Ezért a tanfolyamon történő valamennyi típusú műfelhasználás a szerző engedélyéhez kötött.

4. Szerzői jogi jogsértés fennállása esetén azzal az elkövető(k) mely személyeknek, szervezeteknek milyen összegű vagyoni hátrányt okozott?

Az SZJSZT hosszú időre visszanyúló következetes gyakorlatát követve az eljáró tanács nem hivatott pontos összeget meghatározni, a megkereső kérdésére csak az okozott vagyoni hátrány megállapításához segítő elveket, szempontokat tudja megadni az alábbiakban.

A régi Btk. 137. § 4. pontja értelmében „*vagyoni hátrány: a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny*”. Az okozott vagyoni hátrány alapvetően az elmaradt felhasználási díj, illetve a mű megvásárlásából származó bevétel elmaradásában mutatkozik meg.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a vagyoni hátrány becslése Sz. I. javára kizárólag a grafikára terjedhet ki, miután a könyv1 nem tekinthető szerzői műnek, a könyv2 mű esetében pedig nem bizonyított Sz. I. szerzősége.

A grafika vonatkozásában megállapítható, hogy annak kereskedelmi értékét elsősorban a védelem alatt nem álló, ezért engedély nélkül is felhasználható térképszerű pontok halmaza, és nem pedig a fülábra szerzői jogi védelem alatt álló grafikai megjelenítése adja. (Nem kétséges, hogy a vásárlók nem a fül és az azon szereplő testrészek egyéni művészi kialakítása miatt, hanem az akupunktúrás szúrásponthoz beazonosító térkép miatt veszik meg a rajzot.) A grafikai mű engedélyköteles felhasználása könnyen megkerülhető lenne, ha a felhasználó egy sematikus, nem művészi jellegű ábrára vezetné át az akupunktúrás pontokat. *A licenccím megállapításánál tehát ezt is figyelembe kell venni.*

A realizált vagyoni hátrány kiszámolásánál alapvetően abból az összegből kell kiindulni, „*amekkora összegből [a szerző – SZJSZT] azáltal esik, hogy az adott felhasználásra nem adhatott engedélyt.*”³ Ezért célszerű figyelembe venni a piaci gyakorlatot, azaz hogy hasonló felhasználási módok jogszerű engedélyezése esetén „*milyen licenccímeket állapítanak meg, amely díjak azonban általában nem hozzáférhetők.*”⁴ Az Szjt. 16. § (4) bekezdése és 42. § (1) és (2) bekezdése értelmében ugyanis főszabály szerint a szerzőt a mű felhasználásának engedélyezéséért díjazás, azaz jogdíj illeti meg, amelyről a felek szabadon döntenek azzal, hogy a díjnak – ellenkező megállapodás hiányában – a felhasználásból származó bevétellel kell arányban lenni. Miután a megbízás tárgyát képező jogsértő felhasználások nem állnak közös jogkezelés alatt, az *elmaradt jogdíj*, azaz az okozott vagyoni hátrány mértékére a *jogosult nyilatkozata lehet az irányadó.*⁵

Megállapítható továbbá, hogy a felhasználási díj összegére az engedélyezett felhasználás módjai (pl. többszörözés, terjesztés, példányszám) jelentős mértékben kihatnak, erre azonban a feljelentés nem utal. A feljelentés kizárólag arra tér ki, hogy „*... időkorlátozás nélküli folyamatos felhasználásra a gyanúsítottaknak 500-500 000 Ft felhasználási díj ellenében biztosította volna*”. (Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a felhasználási díjnak a felhasz-

³ SZJSZT-03/2014: Fájlcseré büntetőjogi megítélése.

⁴ I. m. (3).

⁵ I. m. (3).

nálásból származó bevétellel arányban kell állnia ellenkező megállapodás hiányában.) Az eljáró tanács meglátása szerint a díjat a fültérkép felhasználási módjait figyelembe véve célszerű megállapítani (l. bővebben Szjt. V. fejezet). A korábbi megállapítást figyelembe véve, miszerint a grafika valódi értékét nem annak művészi megformáltsága, azaz szerzői jogi oltalomképesége, hanem az azon szereplő, szabadon reprodukálható tudományos tények (akupunktúras pontok helye) adják, ezért jelen esetben csak jelképes összegről lehet szó.

A feljelentő által megjelölt forgalmi adatok alapján a vagyoni hátrány megjelölése részben megalapozott csak. A feljelentő a tanfolyam árából indult ki, amelynek keretében a résztvevők mind a grafikához, mind a térképmagyarázathoz kapcsolódó könyv1-hez hozzáférnek. Mindezek megrendelhetők azonban webshopon keresztül is. Tekintettel arra, hogy a *könyv1* szerzői jogi értelemben nem tekinthető szerzői műnek, ezért kizárólag a grafika kiskereskedelmi ára lehet az irányadó a vagyoni hátrány megállapításánál. A webshop a grafikára br. 1050 Ft vételárat jelöl meg.

5. *A feljelentésben szereplő, W. A. és R. M. által tartott képnapos haladó továbbképző tanfolyamon használt szakmai anyagokról megállapítható-e az, hogy azok jogsértő módon kerültek felhasználásra Sz. I. könyv2, könyv1 műveiből és Sz. I. grafikájából?*

Az eljáró tanács a korábban kifejtettek alapján jelzi, hogy csak a grafikának a vizsgálati anyagokban említett tanfolyamhoz kapcsolódó felhasználásaival kapcsolatban tud megállapításokat tenni (l. az 1. és a 3. kérdéshez kapcsolódó választ).

Szerzői jogi jogsértésnek minősül a grafika vagy beazonosítható részletének bármilyen technikával történő másolása, e-mailen történő elküldése (többszörözéshez való jog, Szjt. 18. §), a többszörözött példányok tanfolyam résztvevőinek történő átadása (terjesztéshez való jog, Szjt. 23. §), az ábra bemutatása előadás alatt (nyilvános előadáshoz való jog, Szjt. 24. §). Megállapítható tehát, hogy a vizsgálati anyagok között található, R. M. által e-mailben terjesztett grafika esetében a szerző többszörözéshez, terjesztéshez, valamint névfeltüntetéshez fűződő jogai sérültek, miután mindekre a szerző kifejezett engedélye nélkül került sor, ráadásul a szerzősége utaló jelzés eltávolítását követően.

Ezzel szemben nem minősül felhasználásnak az oktató által történő figyelembe ajánlás, amely történhet akár szóban az előadáson, ajánlott irodalomjegyzékben vagy e-mailen. Ugyancsak nem minősül felhasználásnak – az oltalom hiánya miatt – az egyéni, eredeti jellegét nélkülöző, a fülakupunktúras pontok (azok újszerűsége ellenére sem) számának, jelentésének, pontkombinációknak e-mailen történő megküldése, más (saját) ábrán történő bemutatása, előadása stb.

6. *Megállapítható-e, hogy a feljelentésben felsorolt szakmai anyagok a könyv2, könyv1 és Sz. I. grafikája alapján készültek?*

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a feljelentéshez csatolt dokumentum tudományos elveken alapuló *pontkombinációkat tartalmaz, amely kombinációk önmagukban és megjelenítésükben sem állnak szerzői jogi védelem alatt.* A jelzett dokumentum az akupunktúrás pontok rövid, tömör, egyéni, eredeti jelleget nélkülöző leírását, gyógyhatását és az akupunktúrás pontok számát tartalmazza, mindezt felsorolásszerűen. Ebből következik, hogy a jelzett információk esetleges átvétele más műből, illetve ezen információk felhasználása harmadik személy által nem érinti a szerzői jog védelmének területét. Ugyanez vonatkozik a szerzői műnek nem tekinthető *könyv1* egyes részeinek a gyanúsítottak által egy az egyben történő átvételére is. A jelen szakvélemény III.1. pontjában szereplő táblázatok, leírások az akupunktúra tudományos tételein alapulnak, ezért nem állnak védelem alatt. Átvételük, többszörözésük, terjesztésük nem minősül tehát – szerzői jogi értelemben – felhasználásnak. Ezzel szemben az egyéni, eredeti jelleggel rendelkező *grafika többszörözése, terjesztése a szerző engedélyének hiányában szerzői jogi jogsértésnek minősül.* (l. a továbbiakban az 5. kérdésre adott választ).

Végül újfent utal az eljáró tanács arra, hogy Sz. I. szerzősége a könyv2 esetében nem bizonyított. Megállapítható, hogy a jelzett könyv és a jegyzet azonos témaköröket (pl. szenvedésbetegségek, szenvedésbetegségek [szenvedélybetegségek – a szerk.] terápiái stb.) dolgoz fel. A vizsgálat alapján azonban nem állapítható meg, hogy Sz. I. egyéni, eredeti gondolat-szövedékei, művei vagy azok azonosítható részletei kerültek volna átvételre a jegyzetben. Ugyanez állapítható meg a vizsgálati anyagok között található, nem egységes dokumentumba foglalt, tehát jegyzetrészleteknek tekinthető ábrák, szakmai leírások esetében, amelyek egy-egy tanúvallomáshoz kerültek csatolásra.

Dr. Szinger András, a tanács elnöke
Dr. Hepp Nóra, a tanács előadó tagja
Érsek Nándor, a tanács szavazó tagja

* * *

SZOFTVERMŰ VÉDELEMKÉPESSÉGE

SZJSZT-32/2015

A törvényszék által feltett kérdések

Válaszoljon a felperes 2015. június 8-án érkezett 61. számú beadványában feltett kérdésekre!
A felperes 61. sorszám alatt érkezett beadványában feltett kérdések:

1. Az 1. kártyaalkalmazás és mapping és a hozzá tartozó APDU-parancssor egyéni, eredeti jellegére tekintettel szerzői jog által védett alkotásnak minősül-e? Amennyiben igen, úgy mely Szjt. által védett alkotásnak minősülnek?
2. A 2. kártyaalkalmazás és mapping és a hozzá tartozó APDU-parancssor egyéni, eredeti jellegére tekintettel szerzői jog által védett alkotásnak minősül-e? Amennyiben igen, úgy mely Szjt. által védett alkotásnak minősülnek?
3. A régi rendszerrel szemben támasztott funkcionális és működési követelményeknek megfelelően-e az új rendszer a felperes által megalkotott szoftverek: (1. kártyaalkalmazás, 2. kártyaalkalmazás, a kártyaalkalmazásokhoz kapcsolódó APDU-parancssorok) nélkül is?
4. Az új rendszer üzemeltethető-e a régi rendszer műszaki-fejlesztési dokumentációjának (specifikáció) ismerete nélkül?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”, az eljáró tanács a megkeresés, illetve a megkereséshez csatolt dokumentumok, illetve adathordozó alapján hozta meg szakvéleményét.

Ad 1. Az eljáró tanács a kérdés megválaszolása során abból indult ki, hogy „kártyaalkalmazás” alatt az eljáró tanács számára átadott DVD adathordozón található, C++ nyelven megírt alkalmazást kell érteni, az eljáró tanács válasza ezért erre terjed ki.

Az eljáró tanács megvizsgálta a hivatkozott 1. kártyaalkalmazást, és megállapította, hogy az a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 1. § (2) bekezdés c) pontja szerinti szoftvernek minősül, amely – tekintettel egyebek mellett annak terjedelmére, az alkotói szabadságot végletesen korlátozó paraméterek hiányára és az ebből fakadó alkotói szabadságra – annak egyéni, eredeti jellege okán szerzői jogi védelem alatt áll. Ez

egyértelműen megnyilvánul például az SAM modulban, az időszakkezelésben, az adminisztrációs felületben és a pontjováírásban.

Az eljáró tanács rögzíti, hogy jelen szakvéleményében „mapping” kifejezés alatt azt a tevékenységet érti, amelynek során meghatározásra kerül, hogy a kártyának a gyártója által kijelölt és a kibocsátó által szabadon felhasználható memóriarészében milyen információkat (pl. kártyabirtokos neve) és miként (pl. milyen kódolással) tárolnak el. Ez a tevékenység lényegében azt a célt szolgálja, hogy a kártyát a kibocsátó sajátos igényeihez igazítsák.

Miközben a mapping elkészítése jelentős szakértelmet igényel, a mappinget elkészítő szakember szabadságát számos paraméter korlátozza. A legjelentősebb korlátozást maga a kártya jelenti, hiszen a kibocsátónak igazodnia kell a kártya gyártója által meghatározott keretekhez, ennek következtében pl. a kártyának csak a gyártó által kijelölt részeit, illetve ugyancsak a gyártó által meghatározott módon használhatja fel. Szintén korlátozást jelent a kártyaal alkalmazás, hiszen a mapping során azokat az információkat kell eltárolni, amelyekre az alkalmazáshoz, illetve a kártya és kártyaolvasó készülék közötti kommunikációhoz szükség van. A fentiekből következően a mapping szoftverként nem áll védelem alatt. Ez az értelmezés összhangban áll felperes 3. számú kérdésével, amely „szoftverként” a kártyaal alkalmazást és az ahhoz kapcsolódó APDU-parancsokat azonosítja.

A fentiek rögzítését követően az eljáró tanács a mappinget két további irányból is vizsgálta.

Az Sztj. 7. § (1) bekezdése szerint *„szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.”* Az eljáró tanács megállapítja, hogy a mapping általában és elvileg gyűjteményes műként védelem alatt állhat, ha a hivatkozott jogszabályi helyen megjelölt feltételeknek megfelel. A konkrét ügyben nyilvánvaló, hogy a mapping során tárolásra kijelölt információk (pl. a kártyabirtokos neve, a kártyabirtokos egyenlege, a kártyabirtokos névnapja, a kártyabirtokos születési dátuma, az alkalmazás verziószáma, a kibocsátási idő) szerzői jogi védelemben nem részesülnek. Az eljáró tanács ezen a helyen hivatkozni kíván az SZJSZT-38/2006 számú ügyben hozott szakvéleményre, amelyben az SZJSZT rögzítette, hogy *„az összeválogatás alkalmazott elve elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha a gyűjtemény valóban válogatás eredményeként született meg, vagyis egy műveket, adatokat tartalmazó nagyobb halmazból a szerkesztő valamilyen egyéni, eredeti szempont alapján válogatja össze gyűjteménye egyes elemeit. Ez alapján az összeválogatás nem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, ha az valamennyi, bizonyos tulajdonsággal rendelkező elemet (művet, adatot) tartalmaz (például valamennyi budapesti telefon-előfizető adatai). Ugyancsak nem tekinthető összeválogatásnak a „gyűjtemény”, ha az csupán egy, vagy az összes elem számához képest elenyésző számú tételt tartalmaz.*

Az elrendezés elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha az meghaladja a nyilvánvaló sorrendbe illeszthető tulajdonságok alapján (például kezdőbetű, súly, hossz) történő automatikus rendezést.”

A fentiek alapján az eljáró tanács álláspontja szerint a mapping általában és a hivatkozott mapping konkrétan gyűjteményes műként nem áll védelem alatt, mivel a kijelölt információk olyan szorosan követik a kártyaalkalmazás funkcionalitását (üzleti logikát) és az APDU-parancsokat, az egyes információk, adatok elhelyezése pedig a gyártó által meghatározott paramétereket, hogy azok összességében már kizárják a mapping egyéni jellegét, így gyűjteményes műként való szerzői jogi védelmét.

Mivel a mapping nemcsak a gyűjteményes művekkel, hanem az adatfájlokkal is rokonítható, ezért az eljáró tanács a védelmet e szempontból is megvizsgálta. Az adatfájlok védelmével az Európai Bíróság az SAS Institute Inc kontra World Programming Ltd (C-406/10) -ügyben kimerítően foglalkozott. Az EUB hivatkozott ítéletében kifejtette, hogy „*a program bizonyos funkcióinak a használata céljából alkalmazott programnyelv és adatfájlformátum nem minősül e program kifejezési formájának, és ekként nem részesül ezen irányelv [a szoftverirányelv – az eljáró tanács megjegyzése] értelmében a számítógépi programok szerzői jogi védelmében*”.

Összességében az eljáró tanács a mappinget sem szoftverként, sem gyűjteményes műként, sem adatfájlként nem tekinti védett műnek.

Az APDU-parancs alatt az eljáró tanács előre meghatározott (akár standard, akár egyedi) parancsok azon sorozatát érti, amelyek célja a kártyaolvasó terminál és a kártya közötti kommunikáció biztosítása. Az eljáró tanács rögzíti, hogy az APDU-parancsok esetében a peres felek által sem vitatottan szabványosított programnyelvről van szó, önmagában azonban ez (vagyis a szabványosítás) nem zárja ki az APDU-parancsok szoftverként való szerzői jogi védelmét. Miközben önmagában egy-egy parancs – egyebek mellett épp a szabványosítás miatt – nem rendelkezhet a szerzői jogi védelemhez szükséges egyéni, eredeti jelleggel, a parancsok nagyobb, rendezett és logikailag egységes sorozata már állhat szerzői jogi védelem alatt, mivel a vonatkozó szabványok az egyes parancsok csoportosítását, azok rendezését, hívási sorrendjét nem határozzák meg, itt tehát az alkotó több lehetséges útvonal közül saját egyéniségének (programozási szokásainak) megfelelő megoldást választhat ki.

Az eljáró tanács az APDU-parancsokat a hivatkozott szoftver fejlesztői dokumentációja, illetve a megvalósított C++ program alapján vizsgálta meg, és megállapította, hogy egyéni, eredeti jellegű szoftvernek minősülnek. Ez tetten érhető például a bónuszfeltöltést és az időszakléptetést megvalósító parancssorozatokban is.

Ad 2. Az eljáró tanács jelzi, hogy a kérdésben hivatkozott 2. kártyaalkalmazás vonatkozásában – egy javaslatként címkézett dokumentum kivételével – nem kapta meg sem a forráskódot, sem a dokumentációt, ebből következően konkrét vizsgálatot nem végezhetett.

Az eljáró tanács ugyanakkor a fentiek mellett általános jelleggel rögzíti, hogy a kártyaalkalmazás, a mapping és az APDU-parancsok vonatkozásában az 1. kérdés kapcsán tett általános megállapításai függetlenek az alkalmazott technológiától, így azok ezen kártya esetében is megfelelően alkalmazhatóak.

Ad 3–4. Az eljáró tanács előljáróban jelzi: önmagában annak a körülménynek a szerzői jogi relevanciája nem mutatható ki, hogy egy szoftver, annak nem minősülő mapping vagy fejlesztői dokumentáció milyen ismeretek birtokában alkotható meg, illetve egy informatikai rendszer üzemeltetéséhez milyen tudásra van szükség.

A fentiek mellett egyértelműen letapogatható a kérdések mögött meghúzódó érvelés: ha egy védett alkotás megalkotása elképzelhetetlen egy másik alkotás ismerete hiányában, úgy – a felperes logikája szerint – a szerzői mű felhasználása ilyen közvetett bizonyítékkal is igazolható lenne.

E körben az eljáró tanács jelzi, hogy a peres felek között 2002. március 28-án kötött szerződés 5. pontja szerint a jelen per felperese teljes körű betekintést és korlátozott használati jogot adott az általa fejlesztett informatikai rendszer minden lényeges elemébe, ebből következően ha volt is szükség ezen elemek ismeretére az alperes számára, úgy ezen ismereteket épp a felperes adta át az alperes számára.

Nem mellékes az sem, hogy az SZJSZT egységes gyakorlata, továbbá az EUB fentebb már hivatkozott C-406/10 számú ügyben hozott ítélete szerint a szoftver funkcionalitása nem minősül a szoftver kifejezési formájának, és ekként nem is állhat védelem alatt. Ha az alperes az egyes szoftverre vonatkozó információkat harmadik félnek (pl. az alvállalkozójának) annak érdekében átadta volna, hogy az az alperes érdekében felhasználja, úgy önmagában a szoftver működésére vonatkozó ismeretek átadása szerzői jogi felhasználást nem valósít meg. Mivel pedig az alperes a szoftvernek jogszerű felhasználója volt, az Sztj. 59. § (3) bekezdése alapján a szoftver működését megfigyelhette, így annak működési elvét elvileg a felperes támogatása nélkül is megismerhette. Az Sztj. a szoftver jogosult számára nem biztosít olyan kizárólagos jogot, amelynek alapján a szoftver jogszerű felhasználója számára meg lenne tiltható, hogy a szoftvernek az Sztj.-ben meghatározott módon végzett megfigyelése során megszerzett információkat – nem ideértve magát a művet – a megfigyelő más, harmadik személy részére átadja. Kétségtelen tény, hogy ilyen korlátozásról a felek szerződésben megállapodhatnak, annak esetleges megsértése esetén azonban nem szerzői jogi, hanem általános kötelmi igény keletkezik.

A fentiek alapján az eljáró tanács álláspontja a 3. kérdés kapcsán az, hogy nem zárható ki, hogy a régi rendszerrel szemben támasztott funkcionális és működési követelményeknek megfelelően az új rendszer a felperes által megalkotott kártyaalkalmazás és parancssor ismerete nélkül is.

Az eljáró tanács azt is jelezni kívánja, hogy a felperes beadványában nem jelölte meg, hogy a peres iratok közül melyeket kell a kérdésében hivatkozott műszaki-fejlesztési do-

kumentációnak tekinteni, ennek az információnak a hiányában pedig az sem dönthető el, hogy e dokumentáció előkészítő jellegű volt-e, és ennek következtében szoftverként vagy szakirodalmi műként állna-e védelem alatt. Amennyiben a hivatkozott dokumentáció előkészítő jellegű műnek minősül, úgy arra az Szjt.-nek a szoftverre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, így az előző bekezdés szerinti megállapításokat.

Az eljáró tanács álláspontja az, hogy egy számítógépes rendszer üzemeltetése – igaz, komoly idő- és pénzügyi ráfordítások árán, de – bármilyen dokumentáció vagy harmadik féltől származó információ nélkül is lehetséges. Ebből következően az eljáró tanács álláspontja a 4. kérdés kapcsán az, hogy programozói, *informatikai* szempontból nem kizárható, hogy az új rendszert a régi rendszerre vonatkozó dokumentáció ismerete nélkül üzemeltessék.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Somkutas Péter, a tanács szavazó tagja

* * *

1300 DB JOGOSULATLANUL TÖBBSZÖRÖZÖTT ÉS TERJESZTETT DVD ÁLTAL OKOZOTT VAGYONI HÁTRÁNY MÉRTÉKÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA

SZJSZT-35/2015

A bíróság által feltett kérdések

A szakértő feladata annak megállapítása, hogy

1. a vádlott cselekményével milyen összegű vagyoni hátrányt okozott;
2. ha a vagyoni hátrány mértéke pontosan nem állapítható meg, állapítsa meg a szakértő, hogy a vagyoni hátrány mértéke a 100 000 Ft-ot, azután ha igen, az 500 000 Ft-ot meghaladja-e vagy sem; ha a vagyoni hátrány az 500 000 Ft-ot meghaladja, eléri-e vagy meghaladja-e az 5 000 000 Ft összeget is;
3. van-e egyéb észrevétele a szakértőnek?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A vádlott internetes hirdetőportálon 1300 db DVD-t kínált fel „jelképes 10 000 Ft-os áron” a nagyközönség számára. A szakértő előadja, hogy a vagyoni hátrány megállapítása

szempontjából irreleváns az, milyen ellenértéket a hirdető megjelölt. Alapvetően a vagyoni hátrány megállapítása szempontjából a kiskereskedelmi forgalomban a példányokra vetített lehetséges nettó kiskereskedelmi eladási árból lehet kiindulni, vagyis abból a vélelmezett árból, amelyekért ezeket a filmeket meg lehetne vásárolni a kereskedelmi forgalomban.

Az 1. kérdésre a szakértő előadja, hogy 1300 db, teljesen heterogén filmrepertoárt felvonultató, jogosulatlanul többszörözött DVD került lefoglalásra a nyomozó hatóság részéről. Figyelemmel erre a körülményre, valamint arra, hogy a filmek nagy része kereskedelmi forgalomban már nem kapható, pontos aktuális kiskereskedelmi árat sem lehet ezekre megállapítani. Az a tény, hogy ezek kereskedelmi forgalomban nem vagy csak nehezen érhetőek el a fogyasztók számára, nem von le e művek népszerűségéből, keresettségéből és így értékéből sem. A művek népszerűsége egyébként is változó, így a szakértő véleménye szerint az adott ügyben egy átlaggal számszerűsíthető a legpontosabban a vagyoni hátrány összege.

Az átlagárat és a darabonként okozott vagyoni hátrányt a gyakorlatban a nettó kiskereskedelmi eladási árban szokás meghatározni. Ennek fényében az 1. kérdésre pontos végösszeget a szakértő a rendelkezésére álló információk birtokában nem ad, azzal, hogy véleménye szerint az adott ügyben a jogi kérdések eldöntésére megfelelő eligazítást ad a 2. kérdésre adott egzakt szakértői válasz.

Ad 2. A szakértő megállapítja, összhangban az iratokban talált becsléssel, hogy legalább 500-600 Ft/DVD nettó darabonkénti kiskereskedelmi átlaggal lehet számolni, és ez az ár meglehetősen diszkontáros kiskereskedelmi eladási árat feltételez. Az okozott vagyoni hátrány mértéke tehát 650 000–780 000 Ft közé tehető az 1300 db jogosulatlanul többszörözött és terjesztésre kínált példányok összességére vonatkozóan.

Ad 3. Egyéb észrevétele a szakértőnek az ügyben nincs.

Dr. Kricsfalvi Anita, egyesszakértő

Összeállította: Barsvári Tímea